

ที่ มท 0803/ว 2427

ถึง สำนักงานท้องถิ่นจังหวัดทุกจังหวัด

พร้อมนี้ขอส่งสำเนาหนังสือกรมบัญชีกลาง ที่ กค 0410.2/ว 374 ลงวันที่ 30 ตุลาคม 2551 เรื่อง แนวทางการใช้มาตรการบังคับทางปกครอง ตามรายละเอียดที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อทราบ และแจ้งข้าราชการในสังกัดทราบ

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

กองคลัง

ฝ่ายบัญชีและระเบียบการคลัง

โทร. 0-2243-2225

โทรสาร 0-2241-9024

ที่ กค 0410.2/834

30 ตุลาคม 2551

เรื่อง แนวทางการใช้มาตรการบังคับทางปกครอง

เรียน อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
 เลขรับ.....**64106**.....
 วันที่ **10 พ.ย. 2551**
 เวลา.....

กรมบัญชีกลาง

ถนนพระราม 6 กทม. 10400

กองคลัง
 เลขรับ.....**10078**.....
 วันที่ **12 พ.ย. 2551**
 เวลา.....**บค 15.30**.....

ด้วยคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองได้มีคำวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับแนวทางการใช้มาตรการบังคับทางปกครอง โดยวิธีการยึดหรืออายัดทรัพย์สินและขายทอดตลาดเพื่อชำระเงินตามมาตรา 57 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 กรณีการใช้มาตรการบังคับทางปกครองกับทรัพย์สินที่อยู่ต่างพื้นที่และความคุ้มครองตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ผู้ใช้มาตรการบังคับทางปกครอง โดยคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองมีความเห็นโดยสรุปว่า

1. การใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยวิธีการยึดหรืออายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สินตามมาตรา 57 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 เป็นการบังคับกับทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองที่เรียกให้ชำระเงินไม่ว่าทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ใด ดังนั้นเจ้าหน้าที่ที่ได้รับการแต่งตั้งจากผู้มีอำนาจตามกฎหมายกระทรวง ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2542) ขอบที่จะยึดหรืออายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สินได้โดยไม่จำกัดพื้นที่

สำหรับการยึดหรืออายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สิน มาตรา 57 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 กำหนดให้ปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งโดยอนุโลม เจ้าหน้าที่จึงต้องนำบทบัญญัติในลักษณะ 2 การบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งมาใช้ ทั้งหมด 1 หลักทั่วไป (มาตรา 271 ถึงมาตรา 302) และหมวด 2 วิธียึดทรัพย์ อายัดทรัพย์และการจ่ายเงิน (มาตรา 303 ถึงมาตรา 323) ทั้งนี้ การอนุโลมใช้ดังกล่าวจะต้องนำมาใช้บังคับเท่าที่เหมาะสมกับลักษณะของเรื่อง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของคำสั่งทางปกครองที่เรียกให้ชำระเงินเท่านั้น

2. เจ้าหน้าที่ผู้ใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยวิธีการยึดหรืออายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย ดังนี้

2.1 ความรับผิดทางแพ่ง (ละเมิด) ตามมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หลักในเรื่องละเมิด การกระทำใดแม้จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลอื่นแต่ผู้นั้นมีอำนาจ

/ตาม...

อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
 12 พ.ย. 2551

ตามกฎหมายที่จะกระทำได้ การนั้นไม่ถือว่าเป็นละเมิด ดังนั้น เมื่อเจ้าหน้าที่ผู้ได้รับมอบหมายให้ใช้มาตรการบังคับทางปกครองมีหน้าที่ปฏิบัติตามคำสั่งที่ขอด้วยกฎหมายย่อมได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายในการปฏิบัติหน้าที่

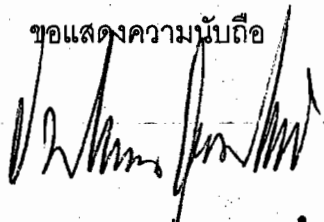
2.2 ความรับผิดทางอาญา โดยหลักแล้วการกระทำใดแม้ประมวลกฎหมายอาญาจะกำหนดให้เป็นความผิดแต่หากมีกฎหมายให้อำนาจสำหรับการกระทำนั้นก็ไม่ถือว่าผู้นั้นได้กระทำความผิดอาญา ดังนั้น เมื่อเจ้าหน้าที่ดำเนินการใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้ เจ้าหน้าที่ย่อมไม่มีความผิดทางอาญา

(รายละเอียดความเห็นของคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง สามารถตรวจสอบได้จากเว็บไซต์กรมบัญชีกลาง www.cgd.go.th)

กรมบัญชีกลางพิจารณาแล้วเห็นว่า เพื่อให้หน่วยงานของรัฐตามความหมายของพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 สามารถปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองข้างต้นและเป็นการลดปัญหาที่เกิดขึ้นในทางปฏิบัติ จึงเห็นควรแจ้งเวียนแนวทางการใช้มาตรการบังคับทางปกครองดังกล่าวให้หน่วยงานของรัฐเพื่อถือปฏิบัติต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายปิยพันธุ์ นิมมานเหมินท์)

อธิบดีกรมบัญชีกลาง

สำนักความรับผิดทางแพ่ง

กลุ่มพัฒนาและบริหารงานละเมิดและแพ่ง

โทร. 0.2271 1999

เลขรับ 052558
วันที่ 18 ก.ค. 2551
เวลา

ที่ นร ๐๔๐๕/ ๑๐๑๓

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

๓๔๔/๑๔ ถนนสามเสน

เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

๕ กันยายน ๒๕๕๑

เรื่อง ทหารเรือการบังคับคดี

เรียน อธิบดีกรมบัญชีกลาง

อ้างถึง หนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๔๐๕/๘๒๓
ลงวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๑

สิ่งที่ส่งมาด้วย บันทึกคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง เรื่อง แนวทางการใช้มาตรการ
บังคับทางปกครองกับทรัพย์สินที่อยู่ต่างพื้นที่ และความคุ้มครองตามกฎหมายของ
เจ้าหน้าที่ผู้ใช้มาตรการบังคับทางปกครอง

ตามที่กรมบัญชีกลางได้ขอหารือปัญหาเกี่ยวกับการใช้มาตรการบังคับทางปกครอง
และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ขอให้กระทรวงการคลัง (กรมบัญชีกลาง) แต่งตั้งผู้แทน
ไปชี้แจงข้อเท็จจริง นั้น

บัดนี้ คณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองได้พิจารณาข้อหารือดังกล่าว
และมีความเห็นปรากฏตามบันทึกคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองที่ได้ส่งมาด้วยนี้
จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(คุณพรทิพย์ จาละ)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักอำนวยการ

โทร. ๐ ๒๒๒๒ ๐๒๐๖-๔

สำนักกฎหมายปกครอง

โทร. ๐ ๒๒๘๐ ๐๔๕๑-๘ ต่อ ๓๒๕๓ (นายรักไท)

โทรสาร ๐ ๒๒๘๑ ๕๔๘๒

www.krisdika.go.th

www.lawreform.go.th

บันทึกคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง
เรื่อง แนวทางการใช้มาตรการบังคับทางปกครองกับทรัพย์สิน
ที่อยู่ต่างพื้นที่ และความคุ้มครองตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่
ผู้ใช้มาตรการบังคับทางปกครอง

กรมบัญชีกลางได้มีหนังสือ ที่ กค ๐๔๐๖.๒/๐๒๖๖๓ ลงวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๑ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ขอรื้อหรือแนวทางการใช้มาตรการบังคับทางปกครอง โดยวิธีการยึดหรืออายัดทรัพย์สิน และขายทอดตลาดเพื่อชำระเงินตามมาตรา ๕๗ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ซึ่งสรุปข้อเท็จจริงได้ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้หารือกรมบัญชีกลาง กรณีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต ๑ ออกคำสั่งทางปกครองเรียกให้นายคงศักดิ์ คงนาค และนายวิสการ ช่วยชูวงษ์ เจ้าหน้าที่สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก (เดิม) รับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนจากการจัดซื้อครุภัณฑ์ประจำห้องปฏิบัติการทางภาษาประจำปีงบประมาณ ๒๕๓๙ แต่เจ้าหน้าที่ทั้งสองเพิกเฉย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต ๑ จึงได้ดำเนินการสืบหาทรัพย์สินของเจ้าหน้าที่ดังกล่าวและแจ้งอายัดทรัพย์สิน ซึ่งได้แก่รถจักรยานยนต์ ทะเบียนอาวูธป็น และบัญชีเงินฝากธนาคารออมสิน แต่ประสบปัญหาในทางปฏิบัติสำหรับการใช้มาตรการบังคับทางปกครองเพื่อนำเงินชดใช้แก่ทางราชการ จึงขอหารือแนวทางปฏิบัติ ดังนี้

๑. มีขั้นตอนในการบังคับคดีอย่างไร เนื่องจากยังไม่พบตัวทรัพย์สินที่แท้จริงและทรัพย์สินนั้นอยู่ต่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่ได้รับความเสียหาย และอยู่ต่างจังหวัด

๒. ตามกฎกระทรวง ฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๔๒) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ กำหนดให้อธิบดีหรือหัวหน้าส่วนราชการเป็นผู้มีอำนาจสั่งยึด อายัด ซึ่งในทางปฏิบัติจะมอบหมายให้ผู้ได้บังคับบัญชาเป็นผู้ดำเนินการแทน แต่เจ้าหน้าที่ไม่กล้าที่จะปฏิบัติ เนื่องจากไม่มั่นใจในข้อกฎหมาย แนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน วิธีการยึดรูปแบบคำสั่งที่น่ายึด องค์ประกอบและจำนวนของเจ้าหน้าที่ที่ทำการยึดมีใครบ้าง เนื่องจากเกี่ยวกับหลักประกันความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่ ตลอดจนค่าใช้จ่ายหรือค่าตอบแทน (ถ้ามี)

กรมบัญชีกลางพิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ จึงได้หารือปัญหาข้อกฎหมายในประเด็นดังกล่าวมายังสำนักงานฯ เพื่อพิจารณาให้ความเห็น

คณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง ได้พิจารณาปัญหาดังกล่าว โดยมีผู้แทนกระทรวงการคลัง (กรมบัญชีกลาง) เป็นผู้ชี้แจงรายละเอียดข้อเท็จจริงแล้ว เห็นว่า ข้อหารือของกรมบัญชีกลางมีประเด็นต้องพิจารณาสองประเด็น และมีความเห็นในแต่ละประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง การใช้มาตรการบังคับทางปกครองจะใช้กับทรัพย์สินที่อยู่ต่างพื้นที่ได้หรือไม่ อย่างไร และมีขั้นตอนการใช้มาตรการบังคับทางปกครองอย่างไร เห็นว่า การใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยวิธีการยึดหรืออายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สินตามมาตรา ๕๗ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ เป็นการบังคับกับทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองที่เรียกให้ชำระเงินโดยไม่คำนึงว่าทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ใด หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง มาตรา ๕๗ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ ไม่ได้จำกัดพื้นที่สำหรับการใช้มาตรการบังคับทางปกครองไว้ ดังนั้น แม้ทรัพย์สินของเจ้าหน้าที่ผู้ต้องรับผิดชอบใช้คำสั่งใหม่ทดแทนจะอยู่ต่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรืออยู่ในต่างจังหวัด เจ้าหน้าที่ที่ได้รับการแต่งตั้งจากผู้มีอำนาจตามกฎหมายฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๔๒)ฯ ชอบที่จะยึดหรืออายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สินดังกล่าวได้ ซึ่งมาตรา ๕๗ วรรคสอง^๑ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ บัญญัติให้การใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยวิธีการยึดหรืออายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สินให้ปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งโดยอนุโลม ในการดำเนินการของเจ้าหน้าที่จึงต้องนำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาบังคับใช้โดยอนุโลม ซึ่งได้แก่บทบัญญัติในลักษณะ ๒ การบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง โดยนำมาใช้ทั้งหมด ๑ หลักทั่วไป (มาตรา ๒๗๑ ถึงมาตรา ๓๐๒) และหมวด ๒ วิธียึดทรัพย์ อายัดทรัพย์ และการจ่ายเงิน (มาตรา ๓๐๓ ถึงมาตรา ๓๒๓) ทั้งนี้ การอนุโลมใช้ดังกล่าวจะต้องนำมาใช้บังคับเท่าที่เหมาะสมกับลักษณะของเรื่องเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของคำสั่งทางปกครองที่เรียกให้ชำระเงินเท่านั้น ตามที่คณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองเคยให้ความเห็นไว้ในเรื่องเสรีที่ ๔๔๓/๒๕๕๐^๒ และอาจสรุปขั้นตอนการยึดอายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินได้ ดังนี้

^๑มาตรา ๕๗ คำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ผู้ใดชำระเงิน ถ้าถึงกำหนดแล้วไม่มีการชำระ โดยถูกต้องครบถ้วน ให้เจ้าหน้าที่มีหนังสือเตือนให้ผู้นั้นชำระภายในระยะเวลาที่กำหนดแต่ต้องไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน ถ้าไม่มีการปฏิบัติตามคำเตือน เจ้าหน้าที่อาจใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้นั้นและขายทอดตลาดเพื่อชำระเงินให้ครบถ้วน

วิธีการยึด การอายัดและการขายทอดตลาดทรัพย์สินให้ปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งโดยอนุโลม ส่วนผู้มีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดหรือขายทอดตลาดให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

^๒บันทึกคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง เรื่อง วิธีปฏิบัติในการใช้มาตรการบังคับทางปกครอง และทรัพย์สิน เงินหรือสิทธิเรียกร้องที่ไม่อยู่ภายใต้การใช้มาตรการบังคับทางปกครอง โดยวิธีการยึดหรืออายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สินตามมาตรา ๕๗ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ส่งพร้อมหนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ที่ นร ๐๔๐๕/๔๔๑ ลงวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๐ ถึงมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

๑. การยึดเอกสารและสิ่งหามทรัพย์มีรูปร่าง

มาตรา ๓๐๓^๓ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งกำหนดให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจยึดทรัพย์ของลูกหนี้ตามคำพิพากษาโดยเอาทรัพย์มาอยู่ในความดูแลของเจ้าหน้าที่เพื่อรวบรวมแล้วขออนุญาตต่อศาลเพื่อทำการขายทอดตลาดต่อไปได้ ทั้งนี้ มาตรา ๓๐๓ (๑) และ (๒) กำหนดให้เจ้าพนักงานบังคับคดีสามารถยึดทรัพย์นั้นมาอยู่ในความดูแลของเจ้าพนักงานบังคับคดีเองหรือมอบให้บุคคลอื่นดูแลรักษาทรัพย์นั้นแทนได้ แต่เจ้าพนักงานต้องแจ้งการยึดให้ลูกหนี้ทราบด้วย จากบทบัญญัติดังกล่าว เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติการตามคำสั่งให้ใช้มาตรการบังคับทางปกครองย่อมมีอำนาจเอาทรัพย์มาอยู่ในความดูแลของตนได้ แต่ต้องแจ้งการยึดให้ผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองทราบด้วย

๒. การยึดอสังหาริมทรัพย์

มาตรา ๓๐๔^๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งกำหนดให้เจ้าพนักงานบังคับคดีนำหนังสือสำคัญสำหรับทรัพย์สินมารักษาไว้ และแจ้งการยึดให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาและเจ้าพนักงานที่ดินทราบ และหากหนังสือสำคัญยังไม่ได้ออก หรือนำมาแสดงไม่ได้ หรือหาไม่พบ ให้ถือว่าการที่ได้แจ้งการยึดต่อลูกหนี้และเจ้าพนักงานที่ดินถือเป็นการยึดที่สมบูรณ์และตามกฎหมายแล้ว ดังนั้น เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติการตามคำสั่งให้ใช้มาตรการบังคับทางปกครองจะต้องนำหนังสือสำคัญสำหรับทรัพย์สินมารักษาไว้ และแจ้งการยึดให้เจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดและเจ้าพนักงานที่ดินทราบ

^๓มาตรา ๓๐๓ การยึดเอกสารและสิ่งหามทรัพย์มีรูปร่างของลูกหนี้ตามคำพิพากษานั้น ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีจัดทำโดย

(๑) นำเอาเอกสารหรือทรัพย์สินนั้นมาและฝากไว้ ณ สถานที่ใดหรือแก่บุคคลใดตามที่เห็นสมควร และแจ้งการยึดนั้นให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาทราบ หรือ

(๒) มอบไว้ในความอารักขาของลูกหนี้ตามคำพิพากษาโดยความยินยอมของเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา หรือมอบไว้ในอารักขาของบุคคลอื่นใดซึ่งครอบครองทรัพย์สินนั้นอยู่และแจ้งการยึดให้ลูกหนี้หรือบุคคลเช่นว่านั้นทราบ กับต้องกระทำให้การยึดนั้นเห็นประจักษ์แจ้งโดยการประทับตราหรือกระทำโดยวิธีอื่นใดที่สมควร

ฯลฯ

ฯลฯ

^๔มาตรา ๓๐๔ การยึดอสังหาริมทรัพย์ของลูกหนี้ตามคำพิพากษานั้น ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีจัดทำโดยนำเอาหนังสือสำคัญสำหรับทรัพย์สินนั้นมาและฝากไว้ ณ สถานที่ใด หรือแก่บุคคลใดตามที่เห็นสมควร และแจ้งการยึดนั้นให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาและเจ้าพนักงานที่ดินผู้มีหน้าที่ทราบ ให้เจ้าพนักงานที่ดินบันทึกการยึดไว้ในทะเบียน ถ้าหนังสือสำคัญยังไม่ได้ออก หรือนำมาแสดงไม่ได้ หรือหาไม่พบ ให้ถือว่าการที่ได้แจ้งการยึดต่อลูกหนี้ตามคำพิพากษาและเจ้าพนักงานที่ดินนั้น เป็นการยึดตามกฎหมายแล้ว

ฯลฯ

ฯลฯ

๓. การอายัดทรัพย์สิน

มาตรา ๓๑๐ ทวิ^๑ และมาตรา ๓๑๑^๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งกำหนดการอายัดไว้ว่า ให้อายัดโดยคำสั่งอายัดซึ่งศาลออกให้แก่เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาตามที่เจ้าหน้าที่ร้องขอ ห้ามลูกหนี้ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ตามสิทธิเรียกร้องให้งดเว้นการจำหน่ายสิทธิเรียกร้องตั้งแต่ได้ส่งคำสั่งนั้นให้ลูกหนี้ และมีข้อห้ามบุคคลภายนอกซึ่งเป็นลูกหนี้ตามสิทธิเรียกร้องไม่ให้ชำระเงินหรือส่งมอบสิ่งของให้แก่ลูกหนี้ตามคำพิพากษา แต่ให้ชำระหรือส่งมอบให้แก่ศาลหรือเจ้าพนักงานบังคับคดี ณ เวลาหรือภายในเวลาตามที่กำหนดไว้ ดังนั้น ในการดำเนินการของเจ้าหน้าที่จะต้องมีคำสั่งของหัวหน้าหน่วยงานของรัฐไปยังเจ้าหน้าที่ผู้กระทำการละเมิดให้งดเว้นหรือห้ามจำหน่ายจ่ายโอนสิทธิเรียกร้อง และห้ามบุคคลภายนอกซึ่งเป็นลูกหนี้แห่งสิทธิเรียกร้องส่งมอบ โอนทรัพย์สิน สิทธิ หรือเงินให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้กระทำการละเมิด แต่ให้ส่งมอบแก่เจ้าหน้าที่แทน

อนึ่ง การอายัดที่ดินนั้น กระทรวงมหาดไทยได้มีคำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ ๖๓๕/๒๕๔๗ เรื่อง การอายัดที่ดิน ซึ่งกรมที่ดินได้แจ้งเวียนคำสั่งนี้ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแจ้งให้เจ้าหน้าที่ทราบและถือปฏิบัติแล้ว ตามหนังสือกรมที่ดิน ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๕๑๕/ว ๓๙๕๓๐ ลงวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๔๗ การอายัดที่ดินจึงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในคำสั่งกระทรวงมหาดไทยดังกล่าวด้วย

๔. การขายทอดตลาดทรัพย์สิน

คณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองได้เคยวินิจฉัยในเรื่องเสรีจที่ ๑๗๓/๒๕๔๑^๓ ว่า การดำเนินการขายทอดตลาดจะต้องนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม ซึ่งในการอนุโลมใช้จะต้องเทียบเคียงอำนาจของผู้พิพากษามา

มาตรา ๓๑๐ ทวิ ถ้าลูกหนี้ตามคำพิพากษามีสิทธิเรียกร้องต่อบุคคลภายนอกให้ชำระเงินจำนวนหนึ่งหรือเรียกให้ส่งมอบสิ่งของนอกจากที่กำหนดไว้ในมาตรา ๓๑๐ ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีอายัดและจำหน่ายไปตามที่บัญญัติไว้ในห้ามมาตราต่อไป

มาตรา ๓๑๑ สิทธิเรียกร้องซึ่งระบุไว้ในมาตรา ๓๑๐ ทวิ นั้น ให้อายัดได้โดยคำสั่งอายัดซึ่งศาลได้ออกให้ตามที่เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาได้ยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้องฝ่ายเดียวและเจ้าหน้าที่ได้นำส่งให้แก่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาและบุคคลซึ่งต้องรับผิดชอบเพื่อการชำระเงินหรือส่งมอบสิ่งของนั้น

เมื่อศาลเห็นสมควร ศาลอาจกำหนดไว้ในหมายบังคับคดีให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจอายัดสิทธิเรียกร้องตามมาตรา ๓๑๐ ทวิ ก็ได้ ในกรณีเช่นว่านี้ ให้ถือว่าคำสั่งอายัดของเจ้าพนักงานบังคับคดีเป็นคำสั่งอายัดของศาล

คำสั่งอายัดนั้น อาจออกให้ได้ไม่ว่าหนี้ของบุคคลภายนอกนั้นจะมีข้อโต้แย้งหรือมีข้อจำกัดหรือเงื่อนไขหรือว่าได้กำหนดจำนวนไว้แน่นอนหรือไม่

คำสั่งนั้นต้องมีข้อห้ามลูกหนี้ตามคำพิพากษาให้งดเว้นการจำหน่ายสิทธิเรียกร้องตั้งแต่ขณะที่ได้ส่งคำสั่งนั้นให้ และมีข้อห้ามบุคคลภายนอกไม่ให้ชำระเงินหรือส่งมอบสิ่งของให้แก่ลูกหนี้ตามคำพิพากษา แต่ให้ชำระหรือส่งมอบให้แก่เจ้าพนักงานบังคับคดี ณ เวลาหรือภายในเวลาตามที่กำหนดไว้ในคำสั่ง

บันทึกคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง เรื่อง การใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามมาตรา ๔๗ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ กับทรัพย์สินที่มีทะเบียน ส่งพร้อมหนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ที่ นร ๐๔๐๕/๓๐๕ ลงวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๑ ถึงมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

เป็นอำนาจของเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายกระทรวง ฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๕๒) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ดังนั้น ผู้มีอำนาจในการอนุมัติให้ขายทอดตลาดทรัพย์สินที่ได้ทำการยึดหรือทำการอายัดตามการใช้มาตรการบังคับทางปกครองจึงได้แก่ เจ้าหน้าที่ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๕๒) ๓

สำหรับแนวทางปฏิบัติ หน่วยงานผู้ใช้มาตรการบังคับทางปกครองอาจสอบถามแนวทางในการดำเนินการจากหน่วยงานที่มีประสบการณ์ในการยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สิน เช่น กรมบังคับคดี หรือกรมสรรพากร เพื่อที่จะได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง

ประเด็นที่สอง เจ้าหน้าที่ผู้ใช้มาตรการบังคับทางปกครองจะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างไร เห็นว่า ความคุ้มครองเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการบังคับทางปกครองโดยวิธีการยึดหรืออายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้น อาจแยกพิจารณาเป็นแต่ละกรณีได้ ดังนี้

๑. ความรับผิดชอบแพ่ง (ละเมิด) ตามมาตรา ๔๒๐^๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หลักในเรื่องละเมิดนั้น การกระทำใดแม้จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลอื่นแต่ผู้นั้นมีอำนาจตามกฎหมายที่จะกระทำได้ การนั้นก็มิถือว่าเป็นละเมิด เนื่องจากไม่ครบองค์ประกอบของการทำละเมิดซึ่งจะต้องเป็นการกระทำโดยผิดกฎหมาย ทั้งนี้ ตามนัยคำพิพากษาศาลฎีกา ที่ ๒๔๑๔/๒๕๑๗^๔ และ ๖๔๗๔/๒๕๓๕^๕ เมื่อเจ้าหน้าที่ผู้ได้รับมอบหมายให้ใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามกฎหมายกระทรวง ฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๕๒) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ เป็นเจ้าพนักงานที่มีหน้าที่ปฏิบัติตาม

“มาตรา ๔๒๐ ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิด จำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น

“คำพิพากษาศาลฎีกา ที่ ๒๔๑๔/๒๕๑๗ พระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๔๘๔ มาตรา ๒๗ ใช้บังคับแก่ผู้ยื่นคำขออนุญาตซึ่งมีสัญชาติอื่นนอกจากที่ระบุไว้ในมาตรา ๒๔ (๓) หรือยื่นคำขออนุญาตออกหนังสือพิมพ์เป็นภาษาอื่นนอกจากที่ระบุไว้ในมาตรา ๒๔ (๔) โจทก์เป็นผู้มีสัญชาติไทยและยื่นคำขออนุญาตออกหนังสือพิมพ์เป็นภาษาไทย จึงต้องบังคับตามมาตรา ๒๔ วรรคแรก ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๑๗ ลงวันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๐๑ ข้อ ๑ ซึ่งให้อำนาจเจ้าพนักงานการพิมพ์ใช้ดุลพินิจสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตหรือสั่งเป็นประการอื่นตามความเหมาะสมแก่กรณีเป็นเรื่องๆ ไป ดังนั้น ที่จำเลยมีคำสั่งคำขอของโจทก์ว่าเห็นสมควรรอไว้ก่อนจนกว่าพระราชบัญญัติการพิมพ์ฉบับใหม่จะประกาศใช้ จึงเป็นคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายดังกล่าวข้างต้น ไม่เป็นการละเมิดต่อโจทก์และไม่เป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๑ มาตรา ๓๓ ที่ใช้บังคับอยู่ขณะนั้น

“คำพิพากษาศาลฎีกา ที่ ๖๔๗๔/๒๕๓๕ กองทัพบกเป็นหน่วยงานสังกัดกระทรวงกลาโหม มีหน้าที่ดูแลรักษาที่ดินหวงห้ามเพื่อประโยชน์ในราชการทหารตามพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตหวงห้ามที่ดินและระเบียบกองทัพบกกว่าด้วยการปกครองและวิธีการจัดการที่ดิน (ฉบับที่ ๒) จำเลยทั้งสามเป็นนายทหารสังกัดมณฑลทหารบกที่ ๒ กองทัพบก ได้รับคำสั่งจากผู้บังคับบัญชาให้ดำเนินการตามกฎหมายกับโจทก์เมื่อพบว่าโจทก์กับพวกทำการขุดดินในที่ดินของกระทรวงกลาโหม จำเลยที่ ๑ จึงมีอำนาจสั่งให้จำเลยที่ ๒ ที่ ๓ นำตัวโจทก์มาที่ศูนย์ปราบปรามอาชญากรรมมณฑลทหารบกที่ ๒ เพื่อสอบถามและให้โจทก์ชี้แจงแล้วส่งตัวให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีต่อไป การที่โจทก์ถูกควบคุมตัวไว้ที่สถานีตำรวจเป็นดุลพินิจและอำนาจของพนักงานสอบสวนไม่ใช่ผลโดยตรงจากการกระทำของจำเลยทั้งสาม การกระทำของจำเลยทั้งสามจึงไม่เป็นการกระทำละเมิดต่อโจทก์

คำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายย่อมได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายในการปฏิบัติหน้าที่ ทั้งนี้ ตามที่ คณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองเคยให้ความเห็นไว้ในเรื่องเสรีจที่ ๙๔-๙๕/๒๕๔๙^{๐๐} แม้การยึด อาศัย หรือขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้อยู่ใต้มาตรการบังคับทางปกครองจะก่อให้เกิด ความเสียหายแต่ก็ไม่เป็นการละเมิด นอกจากนี้ แม้การใช้มาตรการบังคับทางปกครองของ เจ้าหน้าที่จะก่อให้เกิดความเสียหายอันเป็นการละเมิด หากการละเมิดนั้นมิได้เกิดขึ้นโดยจงใจหรือ ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง เจ้าหน้าที่ยังคงได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติความรับผิด ทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙

๒. ความรับผิดทางอาญา โดยหลักแล้ว การกระทำใดแม้ประมวลกฎหมายอาญา จะกำหนดให้เป็นความผิดแต่หากมีกฎหมายให้อำนาจสำหรับการกระทำนั้นก็ไม่ถือว่าผู้นั้นได้กระทำให้ ความผิดอาญา เมื่อเจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับการแต่งตั้งโดยผู้มีอำนาจตามกฎหมาย จบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๔๒)ฯ ได้ทำการยึด อาศัย และขายทอดตลาดทรัพย์สิน ตามบทบัญญัติในส่วนที่ ๘ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ หรือกฎหมายอื่นที่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ในการ ใช้มาตรการบังคับทางปกครอง เจ้าหน้าที่ผู้นั้นย่อมไม่มีความรับผิดทางอาญา

(คุณพรทิพย์ จาละ)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

กันยายน ๒๕๔๑

บันทึกคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการใช้ มาตรการบังคับทางปกครองโดยการยึดหรืออายัดทรัพย์สินและขายทอดตลาดเพื่อชำระเงินตามมาตรา ๔๗ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ส่งพร้อมหนังสือสำนักงานคณะกรรมการ กฤษฎีกา ที่ นร ๐๔๐๕/๑๓๕ ลงวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๙ ถึงมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต